

Checklist dementievriendelijk beleid voor de gemeenten in Groningen

Versie Juli 2018 – www.mensenmetdementiegroningen.nl

Inleiding

De checklijst kan gebruikt worden om na te gaan of de gemeente dementievriendelijk is. Het is meer een hulpmiddel om een idee te krijgen wat er al goed in orde is bij een gemeente en wat mogelijk beter kan, dan een lijst op basis waarvan bijv. een “keurmerk” gegeven wordt.

De intentie is immers om samen op weg te gaan of te blijven om de samenleving in een gemeente dementievriendelijk te houden.

We noemen de lijst “dementievriendelijk” omdat we uitgaan van een goed beleid voor mensen met dementie. Het beleid voor mensen met dementie (en hun mantelzorgers) maakt vrijwel altijd deel uit van het beleid voor de “kwetsbare burgers” of “ouderenbeleid”. Het kan daarom ook zo zijn dat binnen het algemene beleid er ook aandacht is voor mensen met dementie (integraal beleid). We verwachten dan wel dat aantoonbaar is dat er daarbij aandacht is voor mensen met dementie en hun mantelzorgers. Deze checklijst kan daarbij ondersteunend werken om dat te gaan en te blijven toetsen.

We hebben het vaak over “kwetsbare mensen”. Laten we niet vergeten dat er ook veel positieve ervaringen zijn zodat er geen negatieve beeldvorming over mensen met dementie ontstaat.

In de afgelopen jaren zijn er diverse “lijstjes” ontstaan zoals bij de “Quick Scan – lijst” en de “dementieproof” lijst. Ook is er een “Dementieproofmeter” in Brabant gebruikt bij een inventarisatie bij alle gemeenten in welke mate zij dementievriendelijke zijn. Daarbij is uitgegaan van de “behoeften voor mensen met dementie en hun mantelzorgers”

Opmerking:

Deze checklijst wordt regelmatig vanuit de praktijk gerealiseerd. U kunt zelf in de open regels onderwerpen aanvullen. Suggesties voor aanvulling of verbetering zijn welkom. Zie mailadres op de website.

Checklist dementievriendelijk beleid voor de gemeenten in Groningen

	Voorlichting, scholing en indicatiestelling	Ja	Nee	Geef bij "Ja" kort weer wat en hoe. Bij "nee" of er wel of niet iets mee gedaan wordt en zet in deze kolom wat dan de actie is.
1	Op de gemeentelijke website, op de pagina's van de gemeente in regionale bladen en in gemeentegidsen wordt aandacht besteed aan dementie en mogelijkheden voor ondersteuning.			
2	Folders over dementie en mogelijkheden voor ondersteuning zijn beschikbaar op centrale plaatsen. Bijv. Informatie over casemanagement dementie; Dementie.nl (voor iedereen die te maken heeft met dementie); Hoe herkent u iemand met dementie en 10 omgangstips; 10 tips voor het keukentafelgesprek; Dementievriendelijk begint dichtbij huis (incl. adressen Alzheimer Cafés)			
3	Medewerkers die beroepshalve met burgers te maken hebben, zijn geschoold in het herkennen van signalen van dementie			
4	Medewerkers die beroepshalve met burgers te maken hebben met dementie weten naar wie ze actief door kunnen verwijzen voor verwijzen voor casemanagement dementie, meer hulp of diagnostiek.			
5	Medewerkers in de thuiszorg (WMO-domein huishoudelijke hulp), WMO en zorgloketten en medewerkers die preventieve huisbezoeken doen bij ouderen zijn geschoold op het gebied van dementie.			
6	Medewerkers in de thuiszorg (WMO-domein huishoudelijke hulp), WMO en zorgloketten en medewerkers die preventieve huisbezoeken doen bij ouderen, weten naar wie ze actief door kunnen verwijzen voor casemanagement dementie, meer hulp of diagnostiek.			
7	Vrijwilligers worden geschoold op "herkennen van dementie" en hoe zij naar welke organisaties kunnen verwijzen.			
8	Uw gemeente informeert uw burgers over de risico's bij het zelfstandig wonen bijv. voorkomen van brand, preventie in valrisico's e.d.			
9	Uw gemeente weet dat verenigingen, sportclubs, winkels en bedrijven etc. in uw gemeente dementievriendelijk voor uw burgers zijn. Gaan zij goed om met uw inwoners met dementie?			

	Bijv. Publieksvoorlichting algemeen aan bedrijven, winkels, banken, politie etc. op de website. Deze organisaties schriftelijk informeren over het belang voor mensen met dementie en mantelzorgers. Het wijzen op de mogelijkheid van het volgen van een training.			
10	Bijeenkomsten voor alle burgers (publieksvoorlichting).			
11	Heeft het College Burgemeester en Wethouders op de website www.samendementievriendelijk.nl de gratis – online - training gedaan en wat was het resultaat?			
12	Hebben de ambtenaren WMO-beleid en de WMO-consulenten de gratis – online - training gedaan en wat was het resultaat?			
13	Een intentieovereenkomst van de gemeente met alle betrokken partijen (zorg, welzijn, woningcorporaties, ouderenbonden, vrijwilligersorganisaties, winkeliersverenigingen, belangenorganisaties etc.) om uw gemeente dementievriendelijk te maken en te houden.			
14	Uw gemeente maakt voor uw inwoners bekend waar het meldpunt ouderenmishandeling is (Is Veilig Thuis – landelijk opgezet met ook Veilig Thuis in Groningen voor de prov. Groningen)			
15	Uw gemeente (dat kan de gemeente zelf zijn maar bijv. ook een wooncorporatie of welzijnsorganisatie) beschikt over een WOONSCAN om te kunnen beoordelen of de woning voor ouderen met specifiek aandacht voor mensen met dementie voldoende comfortabel, veilig en geschikt is.			
16	Organiseer een bijeenkomst voor mensen met dementie en hun mantelzorgers voor raadsleden en collegeleden van de gemeente. Het doel van de bijeenkomst is elkaar ontmoeten en ervaringen met elkaar uitwisselen. Met als thema “van betekenis zijn”.			
17				
18				

	Keukentafelgesprekken en indicatiestelling			
1	Uw gemeente regelt praktische hulp bij de WMO zoals bij de keukentafelgesprekken en de indicatiestelling en vervoersvoorzieningen, woningaanpassingen, respijtzorg, dagactiviteiten e.d. (bijv. het wijzen op de mogelijkheid van ondersteuning, informatiefolders)			
2	Uw gemeente heeft de (WMO) werkwijze indicatiestelling afgestemd met de indicatie wijkverpleging zodat met wijkverpleegkundigen en casemanagers dementie er een integraal samenhangend aanbod is voor mensen met dementie en hun mantelzorgers.			
3	Uw gemeente kan snel, d.w.z. uiterlijk binnen zes weken na eerste melding bij de gemeente, toestemming verlenen voor aanpassingen aan woningen, aanvragen vervoer, dagactiviteiten, huishoudelijke hulp, respijtzorg en andere WMO-voorzieningen.			
4	De gemeente wijst mensen met dementie en hun mantelzorgers expliciet erop dat zij gebruik kunnen maken van cliënt – ondersteuning bij een aanvraag WMO of anders.			
	Aanbod voor mensen met dementie Algemeen Er is voldoende aanbod in uw gemeente dat vraaggericht is en ook in kosten voldoende toegankelijk is voor mensen met dementie waarbij te grote reisafstanden of een te grote reistijd worden vermeden.			
1	Uw gemeente heeft in beeld hoeveel mensen met dementie er in de gemeente zijn c.q. de prognose voor de komende 10 jaar.			
2	Uw gemeente heeft daarbij ook in beeld wat dat mogelijk betekent voor de vraag van en het aanbod voor mensen met dementie (bijv. opgenomen in een woonvisie of zorgvisie voor de komende jaren).			

3	Uw gemeente heeft daarbij ook voor haar burgers met dementie prestatieafspraken gemaakt met betrokken partijen zoals woningcorporaties, welzijn- en zorgorganisaties, vrijwilligersorganisaties.			
4	Uw gemeente neemt deel aan het provinciaal netwerk dementie of regionaal netwerk dementie (aantal gemeenten) of een gemeentelijk of regionaal platform waarin alle betrokken partijen inclusief huisartsen vertegenwoordigd zijn, waarin gesignaleerde knelpunten voor uw burgers opgelost worden en zodanige afspraken gemaakt worden na een signaal van dementie bij uw burgers dat tijdig casemanagement dementie wordt ingezet.			
5	Wordt binnen uw gemeente door de gemeente zelf maar ook alle betrokken partijen de Zorgstandaard Dementie toegepast?			
6	Is voldoende binnen de gemeente bekend dat mensen met dementie zonder diagnose vooraf aanspraak kunnen maken op casemanagement dementie?			
7	Uw gemeente neemt bij de aanbesteding van WMO Huishoudelijke hulp op dat de medewerkers geschoold zijn in het signaleren van dementie en het adequaat kunnen verwijzen.			
8	Uw gemeente neemt bij de aanbesteding van andere WMO-voorzieningen zoals dagactiviteiten, vervoer, respijtzorg, ondersteuning en begeleiding op dat zij expliciet een aanbod doen voor mensen met dementie. Daarbij ook rekening houdend met jonge mensen met dementie. Aandachtspunt daarbij is bijv. gaan chauffeurs, conducteurs ed. goed om met mensen met dementie; zorgen dat zij bij het vervoer van “deur tot deur” dat mensen met dementie geholpen worden; er rekening mee gehouden wordt dat zij niet altijd op tijd klaar staan (chauffeur rijdt dan in de praktijk weg); dat WMO-vergoeding zich niet beperken tot de gemeentegrens (alleen WMO-vervoer in de eigen gemeente.			
9	Participatie voor mensen met (beginnende) dementie; activiteiten en dagopvang stimuleren zoals Buurthuis kamers, Ontmoetingshuis (op basis Odensehuis) waarbij sprake is van niet-geïndiceerde dagopvang. DemenTalent – maak gebruik van de talenten van mensen met dementie zodat zij ook zelf bijv. vrijwilligerswerk kunnen doen.			
10	Voldoende kort verblijf voor tijdelijke opname bij (acute) noodsituaties incl. versnelde indicatieprocessen met daarbij ook mogelijkheden voor tijdelijk verblijf als het even thuis niet meer gaat (is ook respijtzorg) in bijv. een zorghotel.			
11	Voldoende mogelijkheden met woning – aanpassingen en innovatieve technologie om zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen blijven wonen. Zie ook hier na “woonscan”.			
12	Voldoende mogelijkheden van beschut en veilig wonen als mensen met dementie niet langer thuis kunnen blijven wonen maar ook geen indicatie WLZ bijv. voor een verpleeghuis krijgen			

13	Voldoende mogelijkheden van “kleinschalig wonen voor mensen met dementie”. Dat kan in een grootschalig voorziening zoals een verpleeghuis maar ook afzonderlijk in een “zorghuis met bijv. 6 mensen met dementie”. Probeer daarbij uit te gaan van een maximale groepsgrootte van 6 a 7 personen met elk een eigen kamer en gemeenschappelijke voorzieningen zoals een huiskamer.			
14	Zijn er afspraken met welzijn- of vrijwilligersorganisaties om bijv. in het welzijn een aanbod te doen zoals een dementheek, bezoekdienst mensen met dementie, geheugenkoor, memorywalk waarbij het dan mogelijk is dat de gemeente een bijdrage geeft in de kosten (activiteitengericht).			
15	Zijn er problemen voor de inwoners met dementie bekend bij uw gemeente of heeft u daar onderzoek naar gedaan m.b.t. adequate dagbesteding, begeleiding en ondersteuning, of andere onderwerpen binnen de gemeente?			
16	Hoe worden mensen met dementie en hun mantelzorgers betrokken bij het beleid van de gemeente voor mensen met dementie en de mantelzorgers?			
17	U gebruikt een “woonscan” in uw gemeente (u voert zelf uit of een andere organisatie in uw gemeente) waarbij duidelijk wordt of een inwoner van uw gemeente niet allen comfortabel (rekening houdend de persoonlijke situatie bijv. huurwoning resp. koopwoning) woont maar ook met voldoende ruimte als er zorg nodig is en bijv. specifieke dementie aspecten daarin betreft.			
18	U maakt een afspraak met de wooncorporaties om kwetsbare groepen zoals mensen met dementie als eerste van het gas af te koppelen bij de energietransitie (voorbeeld prestatieafpraak gemeente Rotterdam – de corporaties – Veiligheidsregio Rotterdam – VK 30 mei 2018)			
	Mantelzorgondersteuning Algemeen Uw gemeente heeft een beleid voor mantelzorgondersteuning. Dat kan ook een integraal beleid zijn maar dan moet traceerbaar zijn of en hoe er aandacht wordt besteed aan mantelzorgers bij mensen met dementie. Wordt er voldoende aandacht besteed aan Jonge Mantelzorgers (het komt			

	<p>voor dat kinderen tussen 10 en 16 jaar mantelzorger zijn en daardoor risico lopen in hun eigen ontwikkeling)!</p> <p>Weet u de mate waarin (ook jonge) mantelzorgers dementie zich belast voelen? Wordt er bij de “keukentafelgesprekken” bij aanvraag WMO expliciet naar gevraagd?</p> <p>Voorbeelden van mantelzorgondersteuning</p>			
1	Steunpunt mantelzorg			
2	Lotgenotencontacten			
3	Vrijwilligers) hulp thuis: klussendienst, gezelschap, vervangende mantelzorg, boodschappendienst, tuinonderhoud			
4	Alzheimer Cafés (in de gemeente zelf of in de regio op redelijke afstand)			
5	Vrijwilligershulp thuis: klussendienst, gezelschap, vervangende mantelzorg, boodschappendienst, tuinonderhoud			
6	Praktische hulp voor mantelzorgers bij indicatiestellingen, individuele WMO-voorzieningen, vervoersvoorzieningen e.d.;			
7	Praktische hulp voor mantelzorgers bij bijzondere (financiële) voorzieningen.			
8	Sociale kaart paraat en actueel voor mantelzorgers			
9	Tijdelijke woningaanpassingen t.b.v. mantelzorg versneld toelaten			
10	Kortdurende opvang van mensen met dementie is een mogelijkheid voor mantelzorgers om even op adem te komen, goed uit te kunnen rusten om daarna de zware zorgtaak weer op zich te kunnen nemen.			

Beleid

De eerdergenoemde meer operationele activiteiten in beleidsonderwerpen.

Inhoudelijke thema's binnen de WMO

1. Informatie
Aandachtspunten: verschillende vormen (mondeling, op papier, digitaal), inhoud, verschillende fases ziekteproces.
2. Participatie
Aandachtspunten activiteiten, begeleiding, eenzaamheid, burenccontact, maatschappelijk ondernemen, contactmogelijkheden, empowerment.
3. Ontlasting mantelzorgers
Aandachtspunten: respijtzorg, deskundigheidsbevordering, voorzieningen, lotgenotencontact, vermindering bureaucratie.
4. Zorg en Welzijn
Aandachtspunten: tijdige signalering, ketenzorg, casemanagement, hulpmiddelen.
5. Huishoudelijke zorg
Aandachtspunten: beschikbaarheid, niet overnemen maar ondersteunen/activeren, vaste personen

Inhoudelijke thema's naast de WMO

6. Huisvestingsbeleid
Aandachtspunten: voldoende woningen, voldoende plekken in zorgstellingen, woningaanpassingen woningtoewijzing, RO-beleid rond mantelzorgwonen.
7. Sport en bewegen
Aandachtspunten: toegankelijkheid sport- en verenigingsleven, beschikbaarheid specifieke voorzieningen zoals duofietsen, specifieke activiteiten zoals spelenderwijs bewegen, groenvoorzieningen.
8. Arbeidsmarktbeleid:
Aandachtspunten: opleidingsmogelijkheden, voldoende gekwalificeerd personeel en vrijwilligers.
9. Samenwerking:
Aandachtspunten: samenwerking in de keten, rollen van lokale actoren/maatschappelijke organisaties, betrokkenheid patiënten- en mantelzorgorganisaties in beleidsvorming.